

Tyresö kommun
barn-utb@tyreso.se

2022-12-01
Dnr 2022:3928

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar, vid
Kumla skola i Tyresö kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Kumla skola avseende verksamhetens kvalitet inom skolans främjande och förebyggande arbete för att skapa en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning bedriver skolan ett främjande arbete för att skapa en trygg miljö för eleverna på nätet?
2. I vilken utsträckning bedriver skolan ett förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet?

Granskningen genomförs i 30 utvalda verksamheter, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Kumla skola, i Tyresö kommun, ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Kumla skola den 25-26 oktober 2022. Besöket genomfördes av utredarna Emma Frankl och Ulrika Sutorius.

Bedömningen av skolans arbete görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området, vilka beskrivs i bilaga 1. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Bestämmelser som granskningen utgår ifrån återfinns i bilaga 2. För varje frågeställning bedöms om skolan uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna. Om en skola inte bedöms uppfylla samtliga kvalitetskriterier anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan.

Beslut:

Skolans arbete för att främja en trygg miljö på nätet

Skolinspektionen bedömer att Kumla skola inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende arbete för att främja en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar. Därför behöver rektorn:

- skapa ett sammanhållet och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat för eleverna på nätet.

Skolans förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet

Skolinspektionen bedömer att Kumla skola uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende förebyggande arbete för att förhindra kränkningar på nätet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 31 maj 2023 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3 som bifogas separat) användas.

Redogörelsen skickas till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:3928) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Skolans arbete för att främja en trygg miljö på nätet

Ett systematiskt främjande arbete bidrar till en trygg skolmiljö, såväl den fysiska som den på nätet. I kvalitetskriterierna ingår:

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Rektorn och skolans personal arbetar målinriktat för att främja ett tryggt och positivt klimat för skolans elever på nätet. Arbetet omfattar alla elever och sker kontinuerligt både under och mellan lektionerna. Rektorn och skolans personal skapar tillitsfulla relationer så att eleverna vill berätta om sin vardag på nätet och eventuella upplevda kränkningar. Rektorn och skolans personal ger både flickor och pojkar möjlighet att medverka och påverka arbetet för att bidra till en trygg miljö för eleverna på nätet. Rektorn och skolans personal ser till att det främjande arbetet bygger på aktuell kunskap, samsyn och gemensamt förhållningsätt inom skolan till kränkningar på nätet.

Normer i skolan och på nätet synliggörs och diskuteras

Rektorn och skolans personal synliggör och ifrågasätter under medverkan av eleverna de normer som råder i samhället, på skolan och på nätet. Det språkbruk och den jargong som råder på skolan (bland elever såväl som bland skolans personal) och på nätet uppmärksammas och diskuteras. Rektorn och skolans personal arbetar för att motverka att kränkningar banaliseras och normaliseras.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Kumla skola inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende arbete för att främja en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar.

Det finns ett väl förankrat värdegrundsarbete på skolan och det främjande arbetet rymmer frågor kopplade till nätet. Det saknas dock ett sammanhållet gemensamt arbete kring nätet och det finns behov av mer kunskap och ökad samsyn bland personal kring skolans ansvar för elevers trygghet på nätet. Skolan präglas av tillitsfulla relationer mellan vuxna och elever och skolan arbetar för att synliggöra och ifrågasätta normer.

Motivering

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Skolans främjande arbete rymmer frågor kopplade till nätet men det saknas ett sammanhållet gemensamt arbete

Granskningen visar att Kumla skola har ett trygghetsarbete som omfattar tryggheten för eleverna i den fysiska miljön och även nätet, men att arbetet för att främja elevernas trygghet på nätet kan genomföras mer samlat och medvetet. Av intervjuer med både skolläda, personal och elever framgår att det finns ett väl förankrat värdegrundsarbete på skolan (*Våga vara*) då alla elever regelbundet arbetar med värdegrundsrelaterade frågor. Vissa år har arbetet haft ett skolövergripande tema som kring språkbruk eller utifrån någon särskild händelse som exempelvis under MeToo. Enligt skolläda och lärare finns det inte så mycket specifikt material om nätet i *Våga vara*, men det kan ändå komma upp i diskussioner då man pratar generellt om trygghet och kränkande behandling. Också elever berättar att de kan prata om nätet på just dessa lektioner. Vidare berättar lärare och elever att de diskuterat frågor om nätet inom ramen för olika ämnen som exempelvis svenska, samhällsorienterade ämnen och bild. I Årskurs 5 har elever även haft ett besök av kommunens fältarbetare då nätet diskuterats på olika sätt.

Elever berättar i intervjuerna att de trivs på skolan och att det för det mesta är schysst stämning mellan eleverna, även på nätet. Det finns många vuxna på skolan, både i och utanför klassrummen, bland annat trygghetsvård och rastvakter. Skolan är mobilfri och till och med årskurs 6 har alla elever bestämda platser i klassrum och matsal vilket enligt lärare och skolläda skapar en tryggare miljö för eleverna. Enligt elever är det bra med fasta placeringar eftersom man får möjlighet att lära känna och arbeta med olika personer i klassen, inte bara de man redan känner.

Det finns dock inget sammanhållet arbete när det gäller hur man ska arbeta främjande med nätet. I intervjuer med lärare framkommer att lärare själva bestämmer vad och hur man ska arbeta med nätet. De känner inte heller alltid till vad lärare i det egna arbetslaget arbetat med eller hur man arbetat med nätet i tidigare årskurser. Samtidigt berättar skolläda att de är medvetna om att det finns brister när det gäller skolans främjande arbete kring nätet och arbetar exempelvis för att besöket av fältarbetarna i årskurs 5 ska bli ett återkommande inslag. I intervjun ger skolläda också uttryck för att materialet som används i *Våga vara* kan behöva uppdateras för att också omfatta elevernas trygghet på nätet.

I intervjuerna framkommer det också att det finns forum där eleverna är delaktiga i det främjande trygghetsarbetet, men då främst genom att de är med och tar fram egna klassrumsregler. Eleverna har regelbundet klass- och elevråd men enligt elever diskuterar de inte trygghetsfrågor i dessa forum utan mer praktiska saker som

exempelvis städning på toaletterna. Det bekräftas även i intervjuerna med lärare och personal.

Det finns tillitsfulla relationer mellan de vuxna och eleverna på skolan

Granskningen visar att elever upplever att det finns vuxna på skolan skulle agera och som de kan prata med om de skulle bli utsatta för en allvarlig kränkning på nätet. Trygghetsteamet på skolan har en representant i varje arbetslag och i elevintervjuerna framkommer det att teamet är väl känt för eleverna och att man kan vända sig till dem ifall man skulle bli utsatt för någon form av kränkning. Samtidigt berättar några elever att lärare sällan frågar dem om nätet och att det främst kommer upp till diskussion på lektioner om det hänt något särskilt eller något som elever vill diskutera - inte på lärares initiativ. Enligt en del elever finns det dock personal på skolan som de upplever är mer intresserade av och har större kunskap om nätet jämfört med andra och som elever känner större förtroende för när det gäller just nätet. Utifrån förra årets enkätresultat arbetar arbetslaget åk 4-6 i år med olika förebyggande insatser för att öka tilliten mellan elever och vuxna på skolan. Enligt det inskickade materialet berör vissa av dessa insatser även elevernas trygghet på nätet.

Behov av mer kunskap om nätet och ökad samsyn bland personal kring skolans ansvar för elevers trygghet på nätet

Granskningen visar att skolledningen inkluderar nätet och att det är en självklar del i skolans värdegrundsarbete, men att det inte finns en tydlig samsyn bland personalen. Skolan hanterar visserligen stora bråk som uppstår på nätet och som fortsätter in och påverkar skolans verksamhet. Både elever och personal på skolan ger exempel på det. Samtidigt uttrycker lärare att eftersom skolan är mobilfri och elevernas interaktion med varandra på nätet främst sker efter skoltid och på helger kan det vara svårt att veta var gränsen för skolans och lärarnas ansvar går. Lärare uttrycker oro för att lägga ett för stort ansvar på skolan och enskilda lärare när det gäller elevernas nätanvändning och framhåller vikten av att elevernas vårdnadshavare tar ett stort ansvar.

Det framkommer i intervjuer med både lärare och elever att eleverna blir hänvisade att lösa lite mindre bråk som uppstått i exempelvis en chatt själva eller med hjälp av sina vårdnadshavare. Lärare kan också föreslå att man ska blockera eller stänga ner chattar för att på så sätt lösa den akuta situationen, men det framkommer inte hur lärare eller skolan arbetat vidare med detta kopplat till det främjande eller det förebyggande arbetet. I en av elevintervjuerna ges dock ett gott exempel då läraren, efter ett bråk i en klasschatt, hjälpte eleverna att rösta fram gemensamma regler för klasschatten vilket gjorde att eleverna kunde ha kvar den som kommunikationskanal.

Personal och lärare hänvisar till att utvecklingen kopplat till nätet går fort och att det är svårt att hålla sig uppdaterad inom området. Det kan även vara svårt att veta hur man ska agera då det inte alltid går att identifiera de som är involverade i kränkningarna. Granskningen visar att personal och lärare har olika kunskap när det

gäller nätet och inte heller tagit del av någon kompetensutveckling om detta de senaste åren, även om det skett tidigare enligt skolledningen. Personal berättar att de skaffar sig och har den kompetens de anser sig behöva medan annan personal anser att de skulle behöva ha mer kunskap för att bättre kunna arbeta främjande och förbyggande kring nätet med eleverna.

Att synliggöra och diskutera normer i skolan och på nätet

Skolan arbetar för att synliggöra och ifrågasätta normer

Granskningen visar att skolan har ett utvecklat arbete kring att synliggöra normer som råder både i samhället och på skolan. Kurator leder skolans likabehandlingsgrupp och träffar skolledning samt representanter från alla arbetslag regelbundet. Likabehandling är sedan ett par år tillbaka en stående punkt på alla arbetslagsmöten. I intervjuer med lärare och personal framkommer det att de fått reflektera kring det egna språkbruket för att inte förstärka könsstereotypiska mönster och har tillsammans med elever synliggjort och reflekterat kring olika typer av maktlekar. Ett år hade skolan temat MeToo för det skolövergripande värdegrundsarbetet.

Elever och personal berättar att det kan vara grovt språkbruk bland en del elever och att det också är något som skolan är medveten om och arbetar med på olika sätt. Bland annat har eleverna arbetat med betydelsen av olika ord. I elevintervjuer framkommer att lärare har ett gemensamt förhållningssätt och reagerar på grovt språkbruk. I intervjuer med lärare beskrivs att de är medvetna om att det är viktigt att hela tiden reagera på elevernas språkbruk för att inte normalisera eller banalisera det, även om en del lärare uppger att det kan vara svårt att agera på allt som sägs och att man kan bli avtrubbad.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver:

- **skapa ett sammanhållet och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat för eleverna på nätet.**

Idag är sociala medier och digitala forum självklara delar av elevers vardag. Där liksom i den fysiska skolmiljön förekommer kränkningar. Därmed behöver skolan arbeta främjande för att skapa ett positivt kommunikationsklimat även på nätet.¹ Forskning visar även att det är viktigt att skolan har en gemensam policy och arbetar på ett gemensamt sätt för att motverka kränkningar och att all

¹ Skolverket (2022). Främja, förebygga upptäcka och åtgärda. Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling. Stödmaterial. s. 66.

skolpersonal är involverad och "drar åt samma håll".² Att vuxna förmedlar kunskap och ett genuint intresse för elevernas användning och upplevelser på nätet är också viktigt då det kan vara avgörande för om personalen ska få kännedom om kränkningar på nätet.³

Kumla skolas främjande arbete rymmer frågor om nätet. Det tas upp på olika sätt utifrån olika ämnen och kan även komma upp i skolans övergripande värdegrundsarbete *Våga vara*. I det material som skolan skickat in till Skolinspektionen inför granskningen nämns också en del förebyggande insatser som till viss del berör nätet. Den samlade bilden är dock att skolan inte har ett gemensamt, medvetet arbete för en trygg miljö på nätet och inte heller en samsyn i personalen när det gäller skolans ansvar för elevernas trygghet på nätet. Av granskningen framgår att skolan präglas av tillitsfulla relationer mellan elever och vuxna men att elever inte upplever att det finns så stort intresse för deras upplevelser på nätet och att det därför inte heller är självklart för dem att dela med sig av sina erfarenheter på nätet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utvecklar ett sammanhållet och gemensamt arbete kopplat till miljön på nätet. Kumla skola har en god grund i det befintliga värdegrundsarbetet *Våga vara*. Genom att låta personal utveckla sin kompetens om ungas nätanvändning och nätkränkningar kan en diskussion starta om hur skolan kan skapa ett mer sammanhållet arbete över årskurser kopplat till elevernas trygghet på nätet. Det skulle även skapa förutsättningar för ökad samsyn och ett gemensamt förhållningssätt bland personal. Mer kunskap om nätet och om elevernas erfarenheter skapar också bättre förutsättningar för skolans personal att få kännedom om fler kränkningar som sker på nätet. I det främjande arbete kan skolan med fördel ta tillvara på elevers egna erfarenheter av miljön på nätet och exempelvis låta dem vara med och uppdatera materialet som används i *Våga vara*.

Skolan kan med fördel använda sig av de forum som redan finns på skolan för att arbeta med detta. Som stöd i arbetet kan Skolverkets stödmaterial *Främja, förebygga, upptäcka, åtgärda*⁴ användas både för i utvecklingen av både det främjande och det förebyggande arbetet.

² Skolverket (2022) Skapa trygghet för lärande. Om skolans arbete mot mobbning, trakasserier och kränkande behandling. Kunskapsöversikt. s. 34-35.

³ Dunkels, E. (2016). Att främja ett tryggt klimat på nätet. Skolverkets lärportal, sid 2. Modul: Främja likabehandling. Del 4 Interaktion på nätet. Tillgänglig via < [Lärportalen Främja likabehandling \(skolverket.se\)](#) >.

⁴ Skolverket (2022). Främja, förebygga upptäcka och åtgärda. Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling. Stödmaterial.

Skolans förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet

Syftet med det förebyggande arbetet är att avvärja risker för att elever blir utsatta för kränkningar på nätet. I kvalitetskriterierna ingår:

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Rektorn och skolans personal genomför, utifrån aktuell kunskap om ungas nätanvändning, regelbundna kartläggningar under medverkan av eleverna för att identifiera risker för kränkande behandling på nätet. Kartläggningarna omfattar strukturella bakgrundsfaktorer, såsom kön, och resultaten analyseras så att eventuella skillnader mellan olika elevgrupper synliggörs. En samlad analys av resultaten av kartläggningarna ger grund för de insatser som görs för att förebygga kränkningar på nätet. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Rektorn och skolans personal genomför insatser utifrån identifierade behov för att förebygga kränkningar på nätet. Om behoven skiljer sig mellan olika elevgrupper anpassas insatserna efter det. Planering och genomförande av insatserna görs under medverkan av eleverna. Rektorn och skolans personal följer upp om de förebyggande insatser som görs för att motverka kränkningar på nätet har önskad effekt och utvecklar arbetet därefter. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Kumla skola uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende förebyggande arbete för att förhindra kränkningar på nätet.

Frågor om nätet ingår i skolans kartläggande arbete och skolan genomför främjande insatser kopplat utifrån identifierade behov. I år finns det även insatser kopplat till nätet. Vårdnadshavare ges också möjlighet att delta i skolans förebyggande arbete.

Motivering

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Frågor om nätet ingår i skolans kartläggande arbete

Granskningen visar att Kumla skola regelbundet genomför kartläggningar som också fångar upp och identifierar risker för kränkande behandling på nätet. Skolan genomför bland annat en trygghetsenkät varje år med alla elever där resultatet sammanställs och analyseras på både skol- och klassnivå. Personal och arbetslag arbetar sedan vidare med resultaten för att ta fram gemensamma mål och insatser för det kommande året.

I trygghetsenkäten finns det tre frågor om nätet. De handlar om ifall man som elev blir schyst behandlad av sina skolkamrater eller om någon varit elak mot en på sociala medier och ifall man vänder sig till någon vuxen om det händer något på nätet. Enligt skolledningen kan man behöva uppdatera frågorna för att även kartlägga elevernas erfarenheter kopplat till spel. Det går att dela upp analysen utifrån olika parametrar såsom exempelvis kön men det har av olika skäl inte gjorts i år.

Utöver trygghetsenkäten sammanställer trygghetsteamet kränkingsanmälningarna månadsvis för att se om det finns något särskilt som skolan behöver arbeta vidare med. Enligt skolledningen är de flesta kränkningar som anmäls kopplat till kränkningar som sker i den fysiska miljön på skolan och det har inte kommit fram något särskilt kring just nätkränkningar som man ansett att man behövt arbeta vidare med. Enligt skolledningen är det inte säkert att skolan fångar upp alla kränkningar som sker på nätet vilket kan bero på att eleverna inte ser att det är ett problem som angår skolan då det inte sker på skoltid, eller att kränkningar på nätet blivit så normaliserat och att de därför inte reagerar och ser det som kränkningar. Enligt skolledningen kan det därför vara av vikt att ta reda på orsaken till att det är få nätkränkningar som anmäls till trygghetsteamet.

Vårdnadshavare ges möjlighet att delta i skolans förebyggande arbete

Av intervjuer med rektorn och personal beskrivs hur vårdnadshavarna får information om skolans trygghetsarbete på föräldramöten då skolan går igenom resultat och planerade insatser i det som kallas för *Skolans plan*. Enligt skolledningen förs det en löpande dialog mellan skolan och vårdnadshavarna rörande elevernas nätanvändning. På föräldramötet pratar man exempelvis om nätet och lärare ger exempel på att man uppmuntrar vårdnadshavare att ta fram gemensamma regler för barnen i klassen. I det inskickade materialet framkommer det att arbetslaget i åk 4-6 som förebyggande insats ska informera och vara extra tydlig i kommunikationen med vårdnadshavare när det gäller hur skolan arbetar mot kränkningar, informera hur man gör en kränkingsanmälan och påminna om att det är viktigt att de kontaktar skolan om det händer något. Enligt skolledning

och lärare så ringer mentor hem till alla elever innan skolstart för att skapa en bra kommunikation mellan skolan och vårdnadshavare, och fånga upp om det hänt något under sommaren som kan vara viktigt för skolan att känna till. Skolan har nyligen också informerat alla vårdnadshavare i ett veckobrev om vikten att intressera sig för det som barnen gör på nätet och uppmanat alla vårdnadshavare att dagligen prata med sina barn om vad de gör på nätet.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Skolan genomför främjande insatser utifrån identifierade behov

Både skolläda, lärare och övrig personal ger flera exempel på förebyggande insatser som också anpassats efter olika gruppers behov på skolan. Det är bland annat skolövergripande insatser kring språkbruk och maktlekar men även riktade insatser i klasser men främst årskurser. Enligt skolläda gjorde skolan förra året en personalförstärkning i årskurs 5 för att öka tryggheten och planerar i år för särskilda insatser i årskurs 4 då skolan sett att det skett mycket kränkningar i årskurs 3. Enligt lärarna skiljer sig behoven mycket mellan olika årskurser och klasser och det är därför viktigt att kunna anpassa insatserna efter de behov man har. Det finns även exempel på större bråk kopplat till kränkningar på nätet där skolan fått arbeta med särskilda insatser kopplat till det. I samband med trygghetsteamets månadsvisa uppföljningar kan skolan också upptäcka att det behöver göras en extra insats i någon klass eller grupp elever eller på någon särskild plats i skolan där det sker mycket kränkningar.

Enligt lärare och personal visade resultaten från årets enkät för årskurs 4-6 att eleverna har lågt förtroende för de vuxna på skolan. Enkätvaren visade att elever inte alltid vänder sig till de vuxna på skolan om det händer något, vare sig på skolan eller på nätet. Arbetslaget har därför som mål i år att arbeta för att öka tilliten mellan elever och vuxna och identifierat ett antal olika insatser för att arbeta med detta. Bland annat kartlägger elevhälsoteamet löpande elevernas vuxenkontakter. I klassrummen har man också tydlig information om hur man kan nå läraren via mail, samt en anonym låda där eleverna kan lägga saker de vill berätta för lärarna anonymt. I det insända materialet framgår det att arbetslaget har planerat ytterligare insatser. De ska exempelvis påminna eleverna om vad de ska göra om de blir utsatta för kränkningar på nätet samt prata om hur de kan umgås på nätet för att alla ska känna sig trygga. Årets insatser kommer att utvärderas vid läsårets slut enligt skolans rutiner för uppföljning.

Granskningen visar att de förebyggande insatserna planeras, genomförs och utvärderas av skolans personal men att eleverna inte är lika delaktiga i denna process. Eleverna är främst med i förebyggande arbetet genom att de svarar på enkäter, men enligt både lärare och elever är de inte lika delaktiga i att ta fram exempelvis förebyggande insatser eller bidra i utvärderingen av dem.

Skolinspektionen ser positivt på att eleverna är med i skolans kartläggande arbete exempelvis genom att svara på frågor i enkäter och att det finns fungerande forum för elevinflytande. Genom att också låta eleverna vara delaktiga i planering och utvärdering av specifika förebyggande insatser ökar sannolikheten att insatserna också blir än mer träffsäkra och möter de behov som eleverna har.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolenheten uppfyller uppställda kvalitetskriterier inom området gällande skolans förebyggande arbete. Något utvecklingsområde anges därför inte.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Elisabeth Hejman.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Emma Frankl (föredragande), utredare Ulrika Sutorius, utredare Elina Ekberg och utredare Ana-Maria Koci Spång medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Granskningens genomförande

Vid granskningsbesöket inhämtades information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Gruppintervjuer med elever i årskurs 4, 5 och 6
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med annan personal på skolan (exempelvis skolbibliotekarie, elevhälsa, trygghetsteam, fritidspersonal)
- En intervju med rektor
- Studier av dokument som begärts in från skolan

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Kvalitetskriterier

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade utifrån aktuell forskning på området, skollag, läroplan och Skolverkets stödmaterial *Främja, förebygga upptäcka och åtgärda. Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling*.

Inom respektive område granskas följande:

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bedriver skolan ett främjande arbete för att skapa en trygg miljö för eleverna på nätet?

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Rektorn och skolans personal arbetar målinriktat för att främja ett tryggt och positivt klimat för skolans elever på nätet. Arbetet omfattar alla elever och sker kontinuerligt både under och mellan lektionerna. Rektorn och skolans personal skapar tillitsfulla relationer så att eleverna vill berätta om sin vardag på nätet och eventuella upplevda kränkningar. Rektorn och skolans personal ger både flickor och pojkar möjlighet att medverka och påverka arbetet för att bidra till en trygg miljö för eleverna på nätet. Rektorn och skolans personal ser till att det främjande

arbetet bygger på aktuell kunskap, samsyn och gemensamt förhållningsätt inom skolan till kränkningar på nätet.

Normer i skolan och på nätet synliggörs och diskuteras

Rektorn och skolans personal synliggör och ifrågasätter under medverkan av eleverna de normer som råder i samhället, på skolan och på nätet. Det språkbruk och den jargong som råder på skolan (bland elever såväl som bland skolans personal) och på nätet uppmärksammas och diskuteras. Rektorn och skolans personal arbetar för att motverka att kränkningar banaliseras och normaliseras.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning bedriver skolan ett förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet?

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Rektorn och skolans personal genomför, utifrån aktuell kunskap om ungas nätanvändning, regelbundna kartläggningar under medverkan av eleverna för att identifiera risker för kränkande behandling på nätet. Kartläggningarna omfattar strukturella bakgrundsfaktorer, såsom kön, och resultaten analyseras så att eventuella skillnader mellan olika elevgrupper synliggörs. En samlad analys av resultaten av kartläggningarna ger grund för de insatser som görs för att förebygga kränkningar på nätet. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Rektorn och skolans personal genomför insatser utifrån identifierade behov för att förebygga kränkningar på nätet. Om behoven skiljer sig mellan olika elevgrupper anpassas insatserna efter det. Planering och genomförande av insatserna görs under medverkan av eleverna. Rektorn och skolans personal följer upp om de förebyggande insatser som görs för att motverka kränkningar på nätet har önskad effekt och utvecklar arbetet därefter. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Bilaga 2: Aktuella bestämmelser

Skolans främjande arbete

Enligt skollagen ska utbildningen i skolan förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.⁵ Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.⁶ Huvudmannen ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling.⁷ Med kränkande behandling avses ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567), kränker en elevs värdighet.⁸

I läroplanen anges att ingen i skolan ska utsättas för kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, till exempel rasism och sexism, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.⁹

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.¹⁰ Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Eleverna ska få kännedom om hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan. Omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten.¹¹

Alla som arbetar i skolan ska i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt, samt uppmärksamma både möjligheter och risker som en ökande digitalisering medför.¹² Alla elever ska ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information.¹³

⁵ 1 kap. 4 § skollagen (SFS 2010:800).

⁶ 1 kap. 5 § skollagen.

⁷ 6 kap. 6 § skollagen.

⁸ 6 kap. 3 § skollagen.

⁹ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), av avsnitt 1 Förståelse och medmännisklighet.

¹⁰ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹¹ Lgr22, avsnitt 1 God miljö för utveckling och lärande.

¹² Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

¹³ Lgr22, avsnitt 1 Skolans uppdrag.

Skolans mål är att varje elev tar ansvar för att bidra till en god arbetsmiljö, samt visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan. Alla som arbetar i skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.¹⁴

Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero samt att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹⁵

Skolans förebyggande arbete

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling i utbildningen.¹⁶ I läroplanen anges att lärare ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka kränkande behandling.¹⁷ Ett aktivt förebyggande arbete är av största vikt för att motverka kränkningar, oavsett om de sker digitalt eller inte.¹⁸ Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever.¹⁹ Planen mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid den verksamhet som planen gäller för.²⁰ Alla som arbetar i skolan ska samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet.²¹

Rektorn ska leda och samordna det pedagogiska arbetet vid en skolenhet och särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²² Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till

¹⁴ Lgr22, avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

¹⁵ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

¹⁶ 6 kap. 7 § skollagen.

¹⁷ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

¹⁸ Proposition 2021/22:160. *Skolans arbete med trygghet och studiero*, s. 96.

¹⁹ 6 kap. 8 § skollagen.

²⁰ 2 § förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling.

²¹ Lgr22, avsnitt 2.4 Skola och hem.

²² 2 kap. 9 § skollagen.

de nationella målen och kunskapskraven.²³ Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs och att eleverna och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.²⁴

²³ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁴ 4 kap. 4 § skollagen.